

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

8. An Pontifex dispensando sine causa peccet mortaliter vel venialiter? Et an Princeps secum dispensan in legibus, quas ipse debet ex honestate observare, peccet mortaliter, vel venialiter? Et ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

De Dispensationibus. Res.VII.&c. 179

rialis, & data Pontifici in ædificationem, & non in destructionem: & ideo non est data, ut ea quæ si p[ro]m ad libitum abatur, sed sub certa regula, & mensura ad bonum commune pertinent, sub qua non contrinuerit illa dispensatio sine causa; erit ergo irrita, & resitum, & non sit contrarium ius diuinum, quod prohibet, sine causa dispensare in iure humano.

3. His tamen non obstantibus, affirmatiæ sententiae adhærendum esse puto, quam ipse Vafquez facetur esse communem inter Theologos, & illam ex neoterici tenet Paulus tom. I. tract. 3. disput. 6. punct. 8. §. 1. num. 1., qui citat Suarez, Sanchez, Salas, Pontium, Covarruianum, quibus ego addo Granadum, in part. 2. controversial. tract. 3. part. 2. disput. 7. sect. 3. num. 26. Valentianum tom. 3. disput. 5. q. 2. punct. 2. Sotum de Jus. lib. 1. q. 7. art. 3. Sancium in seculis, disput. 54. n. 38. Aragon. in 2. 2. q. 89. art. 9. Henriquez lib. 5. c. 22. n. 5. Mofesium in summa tom. 4. tract. 10. cap. 4. n. 5. & alios penes ipsos.

4. Probat h[oc]c opiniō, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam: ergo si ipsem voluntate sua respectu aliquius auferit illam, ablati manet respectu illius, licet fortasse peccet eam auferendo: vnde de glossa In legalijs. de pena, sit ut lex positiva non liget, est in Principe pro ratione voluntas.

5. Probatur secundo quia alios obligari, & hunc non obligari ex voluntate Princeps sine causa rationabili, non sunt res incompatibilis ex terminis, nec potest satis ostendit, vnde habeant incompatibilitatem: quia esto peccet Princeps eximendo aliquem sine causa; tamen non inde sequitur, exemptionem esse nullam: nam etiam peccat dando beneficia indignis, aut minus dignis, & alia multa faciendo, quæ tamen valida sunt: & sicut aliquis potest male ut domino proprietatis prodigè donando, & alii modis, tamen facta tenent: ita potest Princeps male ut potestat, & dominii jurisdictionis in distributione officiorum, honorum, vel onerum (in quibus leges, & mandata comprehenduntur) ita tamen, ut factum teneat.

6. Probatur tertio; quia quando duo habent eandem causam dispensationis, & non est contra bonum commune dispensare cum irroga, si dispensetur cum uno, & non cum altero, dispensatio est valida, quoniam us alteri nonnulla irrogatur iniuria, & is, cum quo non dispensatur, iure offendit possit: ergo similiter, si omnibus eandem causam obligationis habentibus, aliqui obligentur lege, & alij non sive in principio, sive postea, factum tenebit, esto continet aliquam iniuriam, & offenditionem eorum qui lege obligantur.

7. Restat modò respondere ad argumentum contrarium, superius possumus; ideo dico iure quidem diuino prohibitum, sed non irritam esse dispensationem in propria lege sine causa: sicut lex diuina naturalis diuitias astrinxit ad superflua in gratia necessitate pauperibus eroganda: non tamen reddit irritam retentionem. Et potest clavum, quamvis sit veluti ministerialis, & instrumentaria in ordine ad dispensationem in votis, & indulgentiis, & iuramentis, tamen in ordine ad dispensationem in propria lege est principalis, & ideo, licet sine causa dispensatio in propria lege fiat, & dispensans peccet, tamen dispensatio tenet.

RESOL. VIII.

An Ponifex dispensando sine causa peccet mortaliter, vel venialiter.
Et an Princeps secum dispensans in legibus, quas ipse debet ex honestate obseruare, peccet mortaliter, vel venialiter.

Et

Et infertur subditum petentem dispensationem sine causa peccare eodem genere peccati, quo peccat Superior illam concedens.

Cetero autem posset, ut excusat subditus, si ignoratio inexcusabili labore, & non excusat superior, cognoscens causam non adesse, & est contra. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 6.

Sed hoc in §. 1. Et mortale fatentur non pauci, quia est Releg. & in Ref. 1. post contra iustitiam distributivam, vel legalem seq. & vi. in & quia ex te multum derogat communii bono, & principio, & rationem praeberet, vel leges parvupenduntur, & violen- Ref. 7. & ex taur. Vnde Tridentinum sicc. 25. cap. 18. de reform. Ref. 102. legge. sed quia, cuique ad leges transgrediendas aditum aperire, & in fine, vers. 25. & 26. de reform. Imo. Aria. nes sine causa. Confirmatur, quia sine malitia ex- ga, & in to 4. trinseca ex propria materia potest talis culpa esse gra- Ref. 27. quis. Videbi uis, ut dispensare in pluralitate beneficiorum, in ca- §. 2. libato Sacerdotum, in observatione Quadragesimae, ver. Imo. & similis, quae ad graues Ecclesiae oblationes ibi in tr. 6. pertinet: ergo ex proprio genere talis culpa gratis Ref. 70. est. Et ita hanc enet Suarez de legibus, lib. 6. c. 18.

num. 17. Couarruias in 4. Decret. 2. part. cap. 6. 9. 9. num. 7. Sanchez sibi contrarius, vel le retractans, in opus. lib. 5. cap. 1. dub. 5. num. 6. Maledictus in part. 2. quicq. 97. art. 2. dub. 2. positi. conclus. & Granadus in part. 2. conrouer. 7. tract. 3. part. 2. diff. 17. sicc. 3. num. 24. qui hanc ratione adducit, quia argumen- ta superius adducta probant esse grauem inordinationem in eo, quod superior sine causa relaxet legem suam in materia gravi, & aliqui si solum effici culpa venialis, non tam expresse Concilia causam exigerent ad dispensandum, pec tantam curam adhiberent Pontifices in eo, quod ordinarij verificant causas dispensationis.

2. Et post haec scripta inveni hanc sententiam docere Gordonum in summa. lib. 2. q. 13. c. 5. n. 1. ubi sic ait: Dicendum primo est, non posse legislatorem vllum (etiam si supremus sit) licere dispensare in le- sua, absque iusta causa, multo minus in aliena; est D. Thomae assertio. 1. 2. 9. 97. art. 3. quem sequuntur alii Theologi, cum Caietano q. 96. art. 4. & Sot. 1. de Iustit. 9. 7. art. 3. & in hanc communem sententiam Nauatius cap. si quando s' de script. except. 8. n. 13. & recentiores confidentur. Ratio est, quia vt legislatores leges debent statuere, (non certe ob suam priuatam utilitatem) sed ob bonum publicum: quanto cum hoc, vel illo dispensant sine causa iusta causa, tunc & officiunt bono communis, & imprudenter agunt, abutentes suo munere, & legem minuentes ini- litutam ad bonum publicum.

3. Est autem hoc peccatum mortale ex genere suo, nempe quod intra propriam speciem potest esse mortale ex grauitate materiae. Exemplum claram dant Theologi, cum quis sine causa dispensat de recitandis precibus Canonis. Ita Caietanus in sum. verb. dispensatio.

4. Deinde certum est hoc esse contra iustitiam legalem, & distributivam, praetertim dum legislator absque causa personas excipit: violata autem iustitia constituit ex genere suo peccatum mortale, ex recepta Theologorum doctrina. Continget tamen interdum hoc peccatum esse veniale, scilicet in leuioribus legibus ex levitate materiae.

5. Ex his facile colligo, subditum posse grauitate peccare, si absque causa petat talen dispensationem; quod contingit, quando nimirum sciens & prudens inducere ad id Pralatum, quia cooperatur ad mortale diuinum, à verbo peccatum. Hoc usque Gordon.

Et contra. 6. Sed ego negatiuam sententiam docui in part. 1. tract. 10. refol. 35. Dico igitur Pontificem dispen-

sando sine causa peccare tantum venialiter, secluso scandalo, & damno notabilis aliorum. Probatur 3 quia non videtur grauis deformitas partem toti non se conformare. Ergo secluso scandalo, & dauno aliorum, non est graue peccatum sine causa dispensationem concedere. Quocirca, si concessa dispensatione sine causa, sumenter occidet occasionem grauem contemendi legem; tunc certe teneretur Princeps sub mortali dispensationem talium negare. Et idem est, & graue damnum Ecclesie, vel subditus ex tali dispensatione prouenire, & sine dubio prouenire, si cum Sacerdote absque villa causa dispensatur in celibatu, vel in recitatione continua horarum, vel in pluralitate beneficiorum. Et ex his soluitur fundamentum contrarium: id est enim Concilium prohibet grauitate dispensationem sine causa, quia ex illa oriuntur supradicta inconvenientia. Quare in causa, in quo illa sequuntur, erit mortale. Addo inferioribus praecepit grauitate possit, ne dispensationem sine causa concedant, quia hi mortaliter peccant, ut dicimus, quod nulla sit dispensatio.

7. Ex his infertur, Principem secum sine causa dispensantem in legibus, quas ipse debet ex honestate obseruare, peccare mortaliter, vel venialiter, iuxta diversas sententias super relatas, quia iure naturae tenetur non discordare a subditis sine causa. Quid si dicas, posita secum dispensatione, iam discedit cum causa, obstat, quia hanc dispensationem concedere sibi non potest, & concessam tenetur revocare. Secundum infertur subditum petentem dispensationem sine causa peccare eodem genere peccati, quo peccat Superior illam concedens, quia petet rem intrinsecam malam. Contingere autem potest, ut excusat subditus, si ignorantia inexcusabili labore, & non excusat superior cognoscens causam non adesse. Et est contra contingere potest, ut excusat superior putans esse causam; cum tamen subditus non excusat, qui optimè nouit causam, non adesse. Sic Suarez lib. 6. c. 18. n. 12. & 13. Basil. & Leon. lib. 8. c. 14. num. 5. Et ita hanc sententiam tenet Pontius, Salas, Valentia, Nauatius, Sanchez, quos citat, & sequitur Paulus tom. 1. tract. 3. diff. 6. punt. 6. §. 1. n. 5. quibus ego addo nouissime Tannerum in part. 2. diff. 5. sicc. 7. dub. 2. n. 29. Layman. lib. 1. tract. 4. c. 22. n. 13. Reginaldus tom. 2. lib. 3. cap. 26. num. 193. Mollesius in summa. tom. 1. tract. 4. cap. 12. n. 27. Elcobar in Theolog. moral. tract. 1. exam. 16. cap. 44. n. 12. 4. Merollam tom. 2. c. 6. dub. 21. num. 293. Opatovium in Sacram. seq. & fol. tract. de Maurimon diff. 4. quicq. 1. 18. n. 66. & Trullen. ch. in Decal. tom. 1. lib. 3. c. 2. dub. 7. n. 28.

8. Et tandem non deterram hic apponere verba Villalob. in summa tom. 1. tract. 2. diff. 4. num. 6. sic afferuntur. El superior que dispensa en su propria ley, sin causa, peca, como dizen santo Thomas, Soto, Cordona, Couarr. y otros. El fundamento es, porque la tal dispensacion es contra el buen governo, y en agravia de los otros que quedan obligados a la ley; y asi esta tal dispensacion, mas se ha de llamar dispensacion, como dicen Archidiacomo, y Iuan Andres.

9. Yo no obla contra la conclusion de q. r. que el Papa dispensa muchas veces sin causa en grados prohibidos: porque de verdad no dispensa sin causa, que la causa en tal caso es el mas dinero que da para los gastos de la Iglesia, el que pide la dispensacion sin causa: como tambien se da causa de las Indulgencias que se conceden en la Bulla, la limosna, que se da, con la qual y las demas, se juntan un tesoro para defender la Iglesia de los enemigos: lo qual todo es muy importante al bien comun.

10. La duda es entre los Doctores, que peccado sea el dispensar sin causa en la propia ley? & Couarruias dice, que por ventura muchas veces es peccado mortal:

mortal: mas yo tengo por mas probable, que de ordinario no es mas que pecado venial: sino es en caso que huviere graue daño de otros, ó escandalo. Ita ille, & ego.

11. Ad argumenta vero contraria, respondeo, non omne peccatum contra iustitiam distributiuam (contra quam solam directe, & per se limitat hoc paetum) esse ex genere suo graue, & mortale: sed ea tantum, in quibus reperiri potest materia graui, scelus scandalo, & alius incommodis extrinsecis. Hanc autem materialm grauem negamus hic reperiri posse, nisi recurrant ad scandalum, & alia incommoda extrinsecis: nam iniuria inaequalitas, que sit inter subditos, si aliquis sine causa ab onere legis liberetur, cum per se non cedat in maius onus alterius, vel in aliud damnum, leuis est in tota latitudine propria: fecus ea, que interueniunt in distributione honorum & dignitatum, nam per se tribul minus digno cedit in maius damnum digniorum, Republicæ, & Ecclesiæ.

12. Ad primam confirmationem ex Tridentino sumptu repondo, dispensare sine causa esse aliquam occasionem violandi legem, & interdum esse tantum, ut sit scandalum, & peccatum mortale: id tamen esse per accidens, & hoc tamen incommoda extrinsecis graueri prohibeti potest, dispensare sine causa, quando illa timetur. Inferioribus etiam grauiter præcipi potest, nō in legibus superiorum sine causa dispensem: quia id ex genere suo mortale est, cum tales dispensationes sint nullæ.

13. Ad secundam confirmationem, iam dictum est, dispensationem sine causa in illis graue peccatum esse propter dedecus, & damnum Ecclesiæ, vel status Ecclesiastici.

RESOL. IX.

An si Superior diffenseret in propria lege sine causa peccet mortaliter?

Idem queritur de subito dispensationem petente sine causa, & illa videntur. Ex part. I. tr. 10. Ref. 35.

§. 1. A liqui respondent esse posse, ex genere suo, peccatum mortale: & pro hac sententia Ref. 1. postea, & Ref. 3. Sanchi de marr. tom. 3. disput. 18. n. 6. citat Caietan. Ar-millan, Ledezma, Vegam, Rodrig. & alios. Idem etiam doct Gran. contr. 7. tr. 2. p. 3. disp. 17. sect. 3. n. 24. 2. Sed tu tenet contrariam sententiam, quam docit Sánchez 7. Valentia tom. 2. disp. 7. q. 5. punc. 5. & alij, quos citat, & sequitur Salas de legib. & id disp. 20. sect. 5. n. 54. & 55. quibus ego addo Villalobos in fum. tom. 1. tr. 2. dub. 4. n. 6. ita afflentem: Du-das es entre los Doctores, que peccado se el dispensar sin causa in la propia ley, Couarr. dice, que por ventura muchas veces es peccado mortal: mas yo tengo por mas probable, que de ordinario no es mas, que peccado venial, sino en caso, que huviere graue daño de otros, ó escandal. Ita ille. Itaque, scelus scandalo, & graui aliorum damno, non est peccatum mortale dispensare, seu petere dispensationem, & illa vi sine iusta causa: imo ego puto probabilitatem, non peccare neque venialiter, si aliquis vtrum dispensatione obtenta sine iusta causa: quia, cum talis dispensatio si valida, nulla amplius est legis obligatio remaneat, cuius transgressio ad culpam venientem, non probabilem vocat Sanch. n. 10. & Salas ubi sup. & nouissim Mald. in p. 2. q. 97. a. 4. quicquid. Suan. & alios.

RESOL. X.

An dispensatio sine causa in lege propria, vel inf-

Tom. 111.

rioris sit valida?

Et an dispensans sine causa peccet mortaliter?

Item diendum est de petente dispensationem sine causa.

Ex part. I. tract. 10. Refol. 32.

§. 1. Negatiū respondet aliqui, quod nouissime sequitur Vásquez in part. 2. tom. 2. disp. 178. cap. 4. per tot.

Sed contraria sententiam communiter docent sup. nos. Doctores, quorum nomina inuenies apud Salas de legib. p. 2. in Ref. disp. 20. sect. 4. n. 37. & Suarez etiam de legib. lib. 6. 7. & infra in Ref. 39. §. Et 6. 19. n. 6. & ex neotericis docet etiam hanc senten-

tiā

Pontius domat. lib. 8. cap. 14. n. 7. Lorca in p. 2.

tom. 2. disp. 27. & Villalobos in fum. tom. 1. tr. 2. dub.

41. 2. 5. vbi sic ait: Quando dispensa el Papa en su propia ley, aunque sea sine causa, es valida la dispensacion. Esta conclusion es comun: el fundamento es, porque aquella ley era propia, y pende de su voluntad, la q. s. puede mudar. Lo mismo se ha de decir de Obispo, y del qualquier Prelado, que dispensa en su pro-

pria ley. Ita ille.

2. Nota tamen hinc obiter contra Suan. de legib. lib. 6. Sup. hoc in 2. 18. m. 9. Valentiam tom. 2. disp. 7. q. 5. punc. 6. & alios. Superiore dispensantem in propria lege, sine iusta causa, non peccare mortaliter, sed tantum venialiter; sceluso tamen scandalo & graui alterius damno. Et primarum ita docet Layman in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 22. n. 13.

& alij penes ipsum, quibus addit Tannerum in p. 2. disp. 5. q. 7. dub. 2. n. 29. quod etiam verum est in petente dispensationem: nam tantum venialiter peccat; licet posset in visu dicta dispensationis sine iusta causa obtinere nullam culpam, etiam veniale, committat. Et ita ego sentio contra Laym. & Sanch. de mat. lib. 8. disp. 18. n. 12. & 13. fretus auctoritate Mald. in p. 2. q. 97. art. 3. dub. 2. Suan. de ll. l. 6. n. 14. Azor. p. 1. l. 5. cap. 15. q. 3. & aliorum.

RESOL. XI.

An petens dispensationem à Superiori sine causa peccet mortaliter, vel tantum venialiter? Ex part. 8. tract. 3. Ref. 8.

§. 1. Respondeo id non esse mortale ex genere, licet possit esse mortale per accidentem ratione scandali, vel damni Principis, aut aliorum, sicut Nauar. pral. 9. num. 12. & cap. 12. n. 37. Sanchez 8 de matrimon. disp. 18. n. 8. Probatur; quia Princeps ad medium, & in Ref. 9. §. 2. post medium, & in Ref. 9. §. 2. post medium, & in Ref. 10. §. 1. vlt. ad medium, & super in tr. 1. Ref. 7. §. 2. Dices, si peccatum, est falso veniale, dispensationem sine causa petere: ergo qui quotidie expresse petunt dispensationes sine causa a Pontifice concedi, ad uitanda dubia, quæ circa causarum, quæ allegantur, veritatem subfert solent, peccant. Respondet Sanchez supr., & disput. 19. num. ultimo, quamvis non detur causa ex parte personæ, cum qua dispensetur, dari ex parte Pontificis, qui ad sumptus boni communis taxat aliquam pecuniarium compotitionem. Adde, satis magnam causam esse conciliare animos Principum, & nullum dubium relinquette de valore dispensationis: quod tamen esset, si nollet dispensationem absque causa, quæ narratur, vel tacetur, validam eff. Et ita nostram sententiam præter Doctores citatos, tener etiam Valentia tom. 2. disput. 7. quest. 5. punc. 9. & Sot. de inst. lib. 1. quest. 7. art. 3. ait forsitan non esse culpam heretalem.

RESOL.